

AMERIKA LELKE

IRTA: REV. L. D. MOSONYI, BUFFALO, N. Y.

II. KÖZLEMÉNY

Az amerikai munkásszervezetek Amerika sajátos jellegét és intézményeit mindig nagyra értékelték és pártolták. Ellentétben a külföldi beszállító felforgató tanoknak. Ez által tudtuk elkerülni a külföld társadalmi és gazdasági válságait. Munkás szakszervezetünk mindig készséggel karolták fel az ipari termelés javított módszereit. A termelés megjavításának és a költségek megtakarításának előnyeit maguk is élvezték fizetés javítás alakjában.

Az amerikai munkaadók mindjobban átlátják, hogy a gyakorlatilag legmagasabb munkabér a fogyasztás és jólét növelésének módja. Az amerikai munkások is mindjobban átlátják, hogy a gépek, az erőfejlesztés és ügyesség legteljesebb alkalmazása a módja, hogy leszállítsák a termelés költségeit és végül minél magasabb tényleges bért érjenek el.

Az amerikai munkás ma kétszer, háromszor annyi életmet vásárolhat munkabéré fejében, mint Európa bármely munkása. Valamikor munkásaink számára tele ételés fizetést kívántunk. Ma ezt messze túlhaladtuk. Ma nagyobb kényelmet és az életnek több örömet kívánjuk számukra.

A háború miatt felfüggesztett közmunkákat meg kell indítani. Pazarlás minden, amely a tengerbe ömlik, anélkül, hogy gazdaságilag kihasználtuk volna.

A gazdasági életnek három nagy tényezője van: a tőke, a munka és a termelés szervezése. E három tényezőnek összhangzatos működése biztosítja a gazdasági haladást. Mind a három tényezőnek haladni és erősödni kell. A tőke gazdagodásával, a termelés fokozásával körítve a munkásoknak is kell jólétben és művelődésben gyarapodni. Csak a gyenge és szervezeten termelés fél a munkások haladásától. Amerika teljes szabad utat enged a munkások haladásának.

Az értelmes és szakképzett munkás aránylagosan sokkal többet termel, mint amennyi fogyasztást munkabérében magának igényel. Tehát minden a rendelkezésre álló munkaerő foglalkoztatásán, érvényesítésén múlik.

Amerika a prohibíció által öntudatosan vállalt magára egy nagy társadalmi kísérletet, mely indító okában nemes, céljában messzenyúló. Keresztül kell vinni minden vonatkozásban. Amerika a prohibíciót, mint alkotmány módosítást felvette alkotmányának alapvető törvényei közé.

A mindenkor elnök esküt tesz az alkotmány védelmére, tehát nem foglalhat állást egy alkotmányos alaptörvény ellen. Nyilvánvalóan a visszaélések, de ezeket a törvény szigorú végrehajtásával kell letörni. A törvényt nem szabad kijátszani, a végrehajtás módosításával.

A polgárok előtt nyitva van az alkotmány módosításának törvényes útja. De a két nagy politikai párt ezt nem vette fel programjába.

A szesztilalomnak Amerikában már a háború előtt volt talaja. Sok család, sok egyházi és társadalmi vezető vallotta ezt, sőt helyenként rendelettel meg is valósították. A háború lelki hangulata adta az utolsó lökést. Az amerikai korcsmáknak, a szalonoknak hatalmát akarták a politikusok és társadalmi vezetők megtörni.

A KRISTÁLYKIGYÓ

IRTA: FARKAS ISTVAN

A pipák kék füstje vigan karikázott a dolgozószoba mennyezete felé és a férfiak előtt álló kerek asztal sima, fekete lapja megvillant a kívülről becsillógó ivólámpa fényében. A külső ablaktáblán gyöngyözve pergett a kövér tavaszi esőcseppek. A három férfi (akik közül az egyik én voltam), némán ült a sötétben a puha, süppedő karosszékben és mindegyiknek ott járt az esze a tengeren, ahonnan nemrégiben jöttek meg és ahol most bizonyára nagy viharok járnak... a tengeren és a sivatagban és az őserdőkben, ahol egymástól el nem válna, évekig hajmeresztő kalandokat éltek át és most azokat pihenik ki.

A hatalmas fekete íróasztalon csillogó üvegen pihent valami egészen különleges állat. Olyan volt, mint egy karcsutes tü pikkelyes kigyó; gombolyagba tekerődve, villogott-csillogott a villanyfényben és szinte visszatükrözte testéről az ucca forgatagát. Ez a kigyó az üvegben Haggard kapitány régi szabadsze, ott áll évek óta mozdulatlanul és sserinte — nem is fog megmozdulni hosszú évszázadokig. Romlatlan teste nem spiritusban fekszik, hanem csak az üres üvegben, amelyből kiszivattyúzták a levegőt. Dugaszdag tulajdonsága úgy őrzi, mint a legdrágább kincset, melyhez hozzányúlani nem szabad.

Ezzel a kigyóval azonban akkor, mikor együtt ültünk Haggard dolgozószobájában akkor este pipázás és teaivás közben megtörtént egy nem várt eset.

Azon az estén ugyanis a kigyó megmozdult! Amint az uccán, közvetlenül ablakunk előtt álló ivólámpa szinte átvilágította a testét és véletlenül odapillantottam, láttam, hogy a kristálykigyó megmozdul, álmosan és lassan oldani kezdi összemerevedett gyűrűit, nőni kezd, úgy, hogy alig fér el az üvegben. Folyton nagyobb és nagyobb lett, betöltötte az üveget és...

— Kapitány, nézd csak... nézd... eleven a kigyó — kiáltottam. Haggard azonnal odanézett és még a félhomályban is láttam, hogy halotthalvány lett. A kis kerek asztalon álló miniatúr talpasposhár után akart nyulni, de hallatlan izgalomban leverte és a pohár a padlón ezer darabra tört. Valószínűtlenül sok, számtalan darabra, mint azt másnap reggel megállapítottuk.

— Fiúk... a kigyó él... irgalmas Isten, ha igaz, amit az íróok mondanak...

— Allig lehetett megnyugtató. Azt ajánlottam, dobja a kigyót az üveggel együtt a tűzbe, de Haggard szomorúan mosolygott. — Ha a tűzbe dobom is, akkor is tovább élne, mint ahogy minden viszontagság dacára is sokezer éve él...

— Mit beszélsz? Sokezer éve megbolondultál, kapitány? — Sajnos nem, bár most jobban szeretném, ha bolond volnék. Ha tudnátok, hogyan jutottam hozzá és milyen titok veszi körül ezt a jelentéktelennek látszó állatot, magatok is megtehetődnátok.

Egyikünk sem ment az asztalhoz, vártuk, mi történik. Haggard nem engedte, hogy felcsavarjuk a villanyt. Mereven, szinte hipnotizálva néztük a kris-

A prohibíció olyan jellegű törvénynek látszik, amelyet csak a vallások szoktak hivatkozni. Sőt a prohibíció szigorúságában túlmegy a bibliának határain. Valami olyant tilt meg, minek élvezetét a biblia és józan gondolkodás az ember szabadságára hagyott.

A törvénynek gyöngéje eme belátáson kívül, az emberi természet nagy hajlandósága a szesz élvezete iránt, a szesz könnyű előállítás és szállítása. Ezen azért megindult a szesz csempészésnek rendszeres szervezkedése.

Amerika mégis kitart a nagy kísérlet mellett. A prohibíció elérte közvetlen célját, a szalonok letörését. A szesznek káros élvezetét csak nevelés és szervezett társadalmi munka által lehet megakadályozni. A nagy kísérlet folyamán erre rá fognak jönni.

A prohibícióban mintegy felüljárnak az első amerikai telepek vallási elvakultsága. De a nagy meggyőződés mindig tiszteletre méltó. Jóakarattal megtagadja az utat az igazsághoz.

Az Egyesült Államok alapítói a forradalmi tanítást veték alapul, hogy minden ember egyenlőnek teremtett és legyen egyenlő a törvény előtt. Ez az egyén jogának megalapozása.

Ez az alapvető kezdet óta a nemzet majdnem észrevétel nélkül, lassan, de biztosan ezek mellé felvett még egy harmadik

A KANADAI MARQUIS BUZA MEGHÓDÍTOTTA A MAGYAR GAZDÁKAT IS

FORRADALMAT VÁRUNK A BUZATERMELÉS TERÉN — 25 SZÁZ. LEKKAL TÖBBET IGERNEK A MARQUIS BUZA LISZTJEERT —

1892-ben egy olyan buzafajta szü elnevezését és azóta Kanada büszkén hirdeti is, hogy ő termeli a világ legjobb buzáját a Marquis-buzát, mint a nagy az első kísérletezők elneveztek. Magyaróváron is olvasták a növénytermelési kísérleti állomáson sokat a csodás jelentéseket és elhatározták, hogy saját kísérletek alapján fognak meggyőződni az amerikai, akkor még amerikalasan tulzottnak tartott dícsőítés alaposágáról.

Tíz évig szerény és észrevétlen kísérletezés folyt, inkább csak a laboratóriumokban, és csak az 1900-as évek elején történtek olyan gyakorlati próbák, amelyek minden szakember figyelmét felkeltették.

Mikor aztán 1911-ben pályázatot írtak ki New Yorkban „a legjobb buzafajta” megjutalmazására, ez az új csoda nyerte el az első díjat és győzött a következő évben Dél-Amerikában, majd 1913-ban St. Paulban megtartott gazdasági kongresszuson is. Itt nyerte „a világ legjobb buzája”

lyosan tekeredett össze, pontosan abba a helyzetbe, melyben életrekelése előtt volt. Ki akartam borítani az asztalra, de Haggard elsápadva tiltotta meg.

— Még az érintése is mérgező — mondta és kikapta a kezemből. — Üljetek le fiúk, most olyan történetet mondok el nektek, melyből sokat tanulhattok és mivel jól tudom, hogy a holnapi napot már nem érem meg, kell, hogy titkotok tovább adjam, nehogy velem együtt szálljon sírba. Mindenekelőtt arra kérek — így szólt hozzám, — hogy halálom után védjé a kigyót valamelyik múzeum igazgatójának azokkal a jegyzetekkel együtt, melyeket most fel fogok olvasni nektek.

— Ehhez a kigyóhoz a régiek történelmének egyik legnagyobb misztériuma fűződik — így kezdte Haggard a beszámolóját — és senki sem hinné, hogy a Kristálykigyó nem egyéb, mint Isztár istennőnek elvarázsolt gyönyörű teste. Isztár istennő, aki sokezer évvel ezelőtt a szerelem ösvényein az emberek megrontására törekedett és aki a legendás Nimródnak okozott uton-utó félen kimondhatatlan szenvedéseket. Ez a kis kigyó valahol az Alvilág perzselő tüzeiben pattant ki annak az asszonynak a testéből, aki ezer és ezer évekket megelőzte átkos életével Szemiramist, vagy Cleopatrát és a mai nőket, akik úgy játszanak férfiak boldogságával, mint a gyerekek a fületlen gombbal.

— Hogy sorban maradjak, el kell mondanom, hogyan jutottam ennek a rejtélyes, ritka értéknek a birtokába. Tudjátok, hogy sokat máskáltam a Tigris és Eufrát összefolyásának vidékén és mikor a bagdadi vasútvonalat építették, természetesen én is sokat kotorásztam azokban a régi épületekben, melyeket le kellett rombolni, hogy a kultúra őfelsége, ha ezredékek sötét titkain keresztül is, de lefedtesse a maga végtelen vaskigyóit. Nos, egy este Ibrahim, az arab szolgám, odajött hozzám és a fülembre sugta, hogy van itt a közelben egy régi rom, melyből hosszú folyosók ágaznak el ismeretlen irányokba. Elmondtam, hogy járt az egyik folyosóban és valami olyant pillantott meg, ami arra indította, hogy azonnal hozzám szaladjon. Ugyanis, amint óvatosan lépdelt előre, egyszerre valami síkosra lépett és elvágódott. Esése közben megnyílt alatta a talaj és lebukott egy lépcsővel ellátott alagútba. Nos, annak az alagútnak a végén...

— Azonnal felcsomagoltam a szükséges eszközöket és a bennszülött vezetésével behatoltam a romváros mélyébe. Minek részletezek: ez a kis kigyó mozdulatlanul, összetekerve, ott pihent egy patinás, évezredek oltár díszhelyén és mellette hatalmas tömegben heverték azok a cseréplapok, melyekre ráírta az ókor valamely írásművésze a kigyó történetét. Mikor a kezembe vettem a kigyót, mintha villamosáram szaladt volna keresztül rajtam. Azonnal éreztem, hogy rendkívül eseményekbe csöppentem, de már nem volt erőm, hogy megszabadítsam magam ettől az irózatos állattól.

A kapitány elhalgatózott és me-reven nézte élete megrontóját, a Kristálykigyót. Majd így folytatta:

eszményt, mint különös amerikai jellegű: az egyenlő lehetőségek eszközét. Ez az egyén jogának védelme.

A lehetőség egyenlősége minden amerikalnak joga: akár gazdag, vagy szegény, bevándorolt vagy beenszállott, tekintet nélkül vallására vagy faji származására. Ez ama jog, hogy minden egyén elérhesse az életben azt az állást, melyre őt tehetsége és jelleme feljogosítja.

Az egyenlő lehetőség alapjaira helyezett egyéniség eszménye a szocializmus egyenes megtagadása. Az anarchiának, önkényuralomnak megtagadása. Mintha egy nagy verseny indítanának meg. Szabad és általános neveléssel begyakoroljuk a versenyzőket, egyenlő indulást engedünk nekik, a kormányzatban biztosítunk méltányos döntő bírókat a verseny számára. Nyertes, aki a leggondosabb gyakorlatot, legnagyobb képességet, nagyobb jellemet mutatja fel.

A szocializmus ráerőszakolja mindnyájunkra, hogy a versenyt egyformán fejezzük be. Visszahuzza a fűgét a leglassúbbhoz. Az anarchia nem gondoskodik sem a begyakorlásról, sem a döntő bírókról. Az önkényuralom kiválogatja azokat, akik a versenyben résztvehetnek és akik nyernek.

Az Egyesült Államok alkotmánya annak idején a francia forradalom bölcsesétől sarjadt ki. Már akkor felismerték a nagy eszmék jelentőségét az állam életében. A nagy és mégis gyakorlati eszmék végig kísérik Amerika történetét. Ez a gyakorlati életbölcesség filozófiája.

emberek, hogy olyan buzafajtával álljanak szembe, amely valóban rendelkezik azokkal a tulajdonságokkal, amelyeket az amerikai himnuszok kiemeltek.

Ugy a mennyiség, mint a minőség eredmények lényegesen meghatározták még a legjobb magyar buzafajták eredményeit is és különösen feltűnt a buza nagy számaerősége, ami a megdőléssel és rozsdásodással járó veszedelmek onyhitására rendkívül alkalmas.

Izen eredmények után szükséges volt a kísérleteknek nagyobb területen és pedig nemcsak Magyaróvárán, hanem a kultúraltabb, de nem bu-

Általánosítják egész Magyarországon a Marquis buzát

Rátértek a sűtőpróbkára is. Milyen a lisztje a márkibuzának. A bankuti iradalom az aradi Neumann-malomnak adott három vagón márkibuzát megőrlésre. A molnárook csodájára jártak az új lisztnek. Sűtőteket próbálták, vizsgálták és olyan eredményeket értek el, amiket Magyarországon soha semmiféle liszttel sem értek el. A malom 25 százalékkal magasabb árat ígért az uradalomnak és

bármilyen mennyiség átvételére kötelezte magát. Hivatalosan is megindult a lisztvizsgálat és a Hankóczy-féle módszerrel megjelölt kísérletek mindenben igazolták az amerikai jelentéseket.

át, egy szerelmes és szerelmében ki nem elégített, asszony történetét mondják el. Egy szumír asszony, akinek Istár volt a neve és akit a végzet arra ítélt, hogy királylány legyen a hazájának, egy langyos, édes tavaszi estén künn ült a királyi palota erkélyén. Az égnek törő kupolák aranyán utolsókat fiekádozott az esti nap sugar, mikor az egyik kapu alatt nagy zaj keletkezett és nemsokára hírül adták, hogy Nimród érkezett meg, a legendás, nagyírú hős, aki évek óta kóborolt a sivatagban és pusztá kézzel fojtotta meg az oroszlanokat. Eabán nevű társával tönkreverte a szumírok eljenséget és most jött, hogy elnyerje jutalmát a világszép királylánytól.

— Annyi bizonyos, hogy a kéziratos szerint Istár nagyon kedvesen fogadta Nimródot, akit a nép azon nyomban királyi vá kiáltott ki. De hogy ezek után mi történt, arról nem szól a krónika, hacsak azt nem vesszük adatnak, hogy Istár felajánlotta a kezét — szívet a hősnek. „Drágaköböl készült kocsai vigen téged — ezeket mondta a szerelmes asszony — és ha akarod, én fogom huzni ezt a kocsit és eltűröm, hogy korbaesd dal a vállamra úss, mert szeretlek!”

A szumíroknál divatban volt a próbázásosság és ez volt Istár asszony veszte. Kiderült ugyanis, hogy gyilkos kegyetlenség és hideg számítás tüze-fagya egyaránt otthon van benne és ennek hatása alatt nem is egy asszonytára férjét rontotta meg. Izulani, a főszertartásmester, akibe a királyné szerelmes volt egyidőben, most levágott fülekkel és orral jár-

— Azok a cseréptáblák, melyeket egyik múzeumnak adtam